

A Berzsényi Dániel Gimnázium Környezeti Nevelési Programja

1. Környezeti nevelési program elkészítésének törvényi háttere:

A törvényi háttért ld. pedagógiai programot, ill. LXXIX. törvény 45.§, valamint közoktatásról szóló törvény 2003. évi módosítása/ 114.§ / és 1995. évi LIII. törvény 54. §.

2. Helyzetelemzés, helyzetkép:

- Az iskola rövid története:

A Berzsényi jogelődjét 1858. október 4.-én alapították, Pest első állami gimnáziumaként. Az évek során több összevonás és költözködés után 1986-ban új épületet kaptunk a Kárpát u. 49-53. alatt. A felépült új iskola ugyan nem olyan patinás, mint a hajdani elődei, de végre társbérlet nélkül tágas helyen és komfortosabb körülmények között működhetünk. A színvonalas, eredményes munka igénye azonban épülettől függetlenül mindig jellemezte intézményünket. Erre büszkék vagyunk. A hagyományok, az elődök szellemisége a mai napig hat az iskolánk minden tagjára, így a BDG diákjai közül igen sokan váltak a tudomány, művészet, a közélet zászlóvivőivé / pl: Alexander Bernát, Bálint György, Carelli Gábor, Tom Lantos, Soros György, Vas István, Hegedüs Géza, Heltai Jenő stb/ Törekvésünk, hogy ez a jövőben is hasonlóan alakuljon. Iskolánk tanárai készek a megújulásra, a modern irányzatok befogadására.

- Tárgyi feltételek a környezeti nevelés szempontjából:

Az iskola épülete modern, az építészeti szabályoknak megfelelő. A javításokat folyamatosan végeztetik, balaseti veszélyek nincsenek. Iskolánk hatalmas, világos belső térrel rendelkezik, ettől szép, napsütéses, de a hatalmas üvegfelületek hátrányokkal is járnak/ pl. nyári hőség, télen pedig a nehezen átfűthetőség/ Iskolánkban szaktantermekben és laborokban folyik az oktatás, ezért a folyosók barátságossá tétele igen fontos feladatunk / pl. virágok, megfelelő kanapék, asztalok, a falakon képek, tablók, emléktárgyak stb. / Ez részben kreativitásunk és szépérzékünk függvénye, de nagyon számítnak fenntartói támogatásra is. Az öltözők és az egészségügyi-helyiségek alakítása is folyamatos feladatunk, már megérett a felújításra (ami a 2004-es évben talán meg is kezdődik). Mivel iskolánkat panel házak veszik körbe, ezért nagyon fontos a viszonylag tágas udvar karbantartása, parkosítása.

A környezeti nevelés eszközei szerencsére széles körben állnak rendelkezésünkre: Ismeret-hordozók, kép- és hanganyagok, folyóiratok, szakkönyvek, Internet, multimédiás anyagok, audiovizuális eszközök stb.

- A környezeti nevelés szinterei az iskolában:

Hagyományos tanórai oktatásszervezésben:

- A tanórákon hozzárendeljük az adott témához a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekben a diákok is jártasak. Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. Természetesen

felhasználjuk a hagyományos audiovizuális és informatikai lehetőségeket is. Az élményszerű bemutatás mellett azonban komoly elméleti alapok megszerzését is fontosnak tartjuk, ami az aktív és hasznos környezet megóvás alapfeltétele. Tanórai keretek között egyszerűbb laborvizsgálatokat szervezünk/ pl. egyszerű víz- talaj és levegővizsgálati módszerek/

Nem hagyományos tanórai keretben:

- A tanév során diákjainkat rendszeresen szervezünk intézmény- és múzeumlátogatásokat. Az itt folyó munka a tanév szerves része. / pl. Paks, Százhalombatta, Esztergom, monarchia-túra stb./

Tanórán kívüli programok:

- Diákjaink rendszeresen indulnak környezet- és természetvédelmi versenyeken / pl. Herman Ottó Verseny/
- Az év során többféle táboroztatás is folyik / pl. sí-, lovas-, evezőtábor, valamint külföldi cseretáborok/ A környezeti nevelés szempontjából kiemelkedő a Székelyzsombori táborunk, ahova már több turnusban mennek diákjaink, itt olyan tudást adunk tanulóinknak, amely a felelősségvállalással, egymással dolgozni tudással jár együtt. A tanórán kívüli programoknál kell megemlíteni a gyerekek által szervezett táborokat, kirándulásokat is / pl. nulladikos táborok, kirándulások, b-s kirándulások stb./
- Különböző akciókban veszünk részt:
 - Az iskolában különböző gyűjtési akciók / pl. elem /
 - Kiállításokat rendezünk jeles alkalmakra / Föld-napja, Víz-napja stb./
 - Iskola szépítési versenyeket szervezünk
 - Iskolánk udvarát is szívünkön viseljük, rendszeresen takarítjuk, szépítjük
 - Környezet- és természetvédelem témakörben pályázatokat hirdetünk / pl. plakát készítés/
 - Iskolánk rendszeresen jelen van a jótékony céllal meghirdetett futóversenyeken és más rendezvényeken / pl. mellrák legyőzéséért- AVON/
- A környezeti nevelés fontos pillére diákjaink egymáshoz ,ill. másokhoz viszonyulása, valamint a megfontolt pályaorientáltság, ezeket kívánjuk elősegíteni két rendezvényünkkel: Tolerancia-hét és Szakmák-napja.

3. Erőforrások:

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is , ezért iskolánknak részletesen is ki kell dolgoznia az iskolán belüli és kívüli kapcsolatrendszerét.

- Nem anyagi erőforrások:

1. iskolán belül:

- Tanárok: Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskola környezeti

nevelése, ill. oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését.

- Diákok: Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmeztesse társait a kultúrált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak és az osztályközösségeknek.
- Tanárok és diákok: A környezeti nevelést diákjaink tanáraikkal való közös munka során tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el. A tanárok és diákok együttműködése elengedhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében is. A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg, még a tanórán kívüli tevékenységek környezeti nevelését a tantestület.
- Iskolapszichológus : Az iskolapszichológus felméréseivel, és azok elemzésével segíti a környezeti nevelési munkát. A pillanatnyi állapot felmérésére, ill. a hatékonyabb munka érdekében iskolánkban külső segítséget is alkalmaztunk, XIII. kerületi Nevelési Tanácsadó pszichológusa osztály szinteken is készített felmérést és kiértékelést. Fontosnak tartjuk ezeket az elemzéseket, így a jövőben is rendszeressé kívánjuk tenni. Az iskolapszichológus munkáját pszichológus, ill. pszichológia iránt érdeklődő kollegák is segítik.
- Tanárok és szülők: Az iskolai környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház hatása, ezért a harmonikus együttműködés fontos feladatunk.
- Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak : Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei a környezeti nevelési programunknak. Pl. : iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentsük a felesleges papírfelhasználást; technikai dolgozóknál példamutató , ha a tanulók látják, hogy az iskola épületének takarítása során környezetkímélő, az egészségre nem ártalmas tisztítószeret használunk stb.

2. Iskolán kívüli együttműködés

- Fenntartó: Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmény profilját és költségvetését, ezért a kölcsönös együttműködés a környezeti nevelés szempontjából is elengedhetetlen. Az iskola igazgatójának a feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is érdemesnek találja a környezeti nevelési programunkat finanszírozásra.
- Környezeti neveléssel is foglalkozó intézmények: Az iskolai tevékenységet színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények meglátogatása./ pl. múzeumok, állatkert, botanikus kert, védett területek, barlangok stb. / Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő, így az oktatás szerves részeivé válnak.

3. Iskolai büfé

Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározója az iskolai büfé kínálata, fontos tehát, hogy a büfé iskolánkra szabottan működő önálló egység legyen. Kívánatos, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen termékek listája.

Fontosnak tartjuk a büfé közvetlen környezetének kialakítását is, ezért az iskolavezetés folyamatos kapcsolatban áll a büfé működtetőjével.

Anyagi erőforrások

- Költségvetés:

- Alapítvány:

- Pályázat:

- Saját bevétel:

- Fenntartó:

4. Alapelvek, jövőkép, célok:

- A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell világítanunk:
 - a fenntartható fejlődés;
 - a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések;
 - a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
 - alapvető emberi szükségletek
 - emberi jogok;
 - demokrácia;
 - elővigyázatosság;
 - biológiai és társadalmi sokféleség;
 - az ökológiai lábnyomok.

Szem előtt kell tartanunk, hogy gyerekeket nevelünk minden órán és foglalkozáson, vagyis fontos, hogy diákjaink fejében egységes rendszer alakuljon ki.

- Hosszú távú célunk, hogy tanítványaink környezettudatos állampolgárrá váljanak. Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani:
 - a környezettudatos magatartást és életvit
 - a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos életvitelt;
 - a környezet értékei iránti felelős magatartást;
 - a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét;
 - a rendszerszemléletet;
 - tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését;
 - az egészséges életmód technikáinak és módszereinek elsajátíttatása.

- A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása és fejlesztése a diákokbaní:
 - pl.: - alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
 - ökológiai szemlélet;
 - szintetizálás, analízis
 - kreativitás
 - együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia, segítő életmód;
 - kritikus véleményalkotás, vitakészség;
 - kommunikáció, média használat;
 - konfliktuskezelés és megoldás;
 - állampolgári cselekvés;
 - értékelés, mérlegelés készsége.

- Az iskola környezeti nevelési szemlélete:

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk, így diákjainkat a szakmai képzésen kívül erkölcsös és környezettudatos életmódra is tanítanunk kell. A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani. Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismerteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet és benne az embert. Munkánk során arra törekszünk, hogy megtanítsuk tanulóinkat arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket, így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőtté.

5. Tanulásszervezési és tartalmi keretek:

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni. Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk. Lehetőségeink:

- Tanulmányi kirándulások, táborok, terepgyakorlatok stb.;
- "látogatások" : múzeum, állatkert, botanikus kert, víztározó , barlangok stb.;
- kézműves foglalkozások;
- pályázatok: kiállítás-szervezés stb.
- szakkörök;
- iskolazöldítés;

- Berzyenyi-napok, szakmák hete, Tolerancia- napok stb.
- Nagy Berzyenyis Találkozó
- nemzetközi kapcsolatok, diákcserék, hagyományos együttműködések;

6. Módszerek

A környezeti nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükségünk. Olyan módszereket kell választanunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani. Az alkalmazható módszerek tárházának csak töredékét alkalmazzuk, így ezek kiterjesztése, kollegákkal való megismertetése fontos feladatunk. Néhány példa a munkánk során már alkalmazott módszerekből:

- modellezés;
- játékok;
- kreatív tevékenységek;
- kooperatív/ együttműködő/ tanulási technikák;
- gyakorlatok;
- közösségépítés;

7. Taneszközök

Iskolánk rendelkezik a legalapvetőbb oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához elengedhetetlenül szükségesek. Természetesen folyamatosan pótolni kell az elhasznált vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel új eszközöket kell beszerezni. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke beépüljön a környezeti nevelés speciális eszközigénye is. Ezek anyagi erőforrásairól a fenntartóval meg egyeztetni kell.

8. Kommunikáció

A környezeti nevelésben - jellegénél fogva - a kommunikáció több típusát kell alkalmaznunk. Fontos, hogy diákjaink a nagyszámú írott, hallott és látott média-irodalomban kritikusan, a híreket okosan mérlegelve tudják feldolgozni. Korunk elengedhetetlen követelménye, hogy képesek legyenek eligazodni a magyar és idegennyelvű szakirodalomban, képesek legyenek kiszűrni az értékes információkat az értéktelenek közül. Tanulóinknak továbbiakban meg kell tanítanunk a megfelelő fellépésre, szereplésre és az előadások módszertanára, valamint, hogy a végzett munkájukról számot kell adniuk írásban és szóban egyaránt. Ezen képességek napjainkban nélkülözhetetlenek.

- iskolán belüli kommunikáció formái:
 - kiselőadások tartása
 - házi dolgozatok készítése
 - falújságok, plakátok készítése
 - iskolaújság készítése
 - iskolarádió felhasználása híradásra stb.

- iskolán kívüli kommunikáció formái:
 - közvetlen környezetünk problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes hivatallal.

9. Minőségfejlesztés

ld. melléklet

10. Továbbképzés

A pedagógusok számára nélkülözhetetlen a folyamatos szakmai és módszertani továbbképzés, a jövő feadata, hogy környezeti nevelési témában is részt vegyünk tanártovábbképzésben.